

незалежної змінної ціни на нафту в рівняння регресії пояснює екстремальні скачки ціни на пшеницю в окремі роки.

Україні, при низькій якості зерна, вдається тримати свою частку експорту за рахунок дешевизни продукції. Кореляційно-регресійний аналіз на базі попередньо сформульованих висновків, дає можливість визначити ціну будь-якого періоду.

Таким чином, для регулювання надмірної пропозиції та мінімізації ризиків зовнішніх чинників можемо запропонувати дві стратегії: регулювання заходів підтримки виробництва зерна та сприяння досягненню ринкової рівноваги. Заходи регулювання, наприклад, ринку зерна, можна умовно поділити на три групи: м'які, жорсткі, радикальні. Критерієм поділу є якісні ознаки прийняті в СОТ.

З метою покращення ефективності регулювання пропозиції на внутрішньому ринку необхідно надати більш широкі повноваження Аграрному фонду, а саме дати можливість виступати державним агентом у формуванні необхідної експортної пропозиції.

Висновки. 1. Одним з важливих теоретичних висновків є факт необхідності розрізняти поняття циклічного спаду або охолодження, структурної економічної кризи та низький економічний розвиток або занепад. Питання економічних криз поділяється на чинники та наслідки. Теорія рівноваги вважається однією з фундаментальних в економічній науці. Економічна криза, за визначенням, пов'язана з порушенням рівноважних процесів в економіці. При цьому існує теорія циклічності рівноваги.

2. Однією з функцій Аграрного фонду у найближчій перспективі повинна стати функція згладжування піків сезонних коливань та різких цінових флуктуацій у разі зміни кон'юнктури на зерновому ринку. Але в межах своїх повноважень він може бути дієвим та ефективним лише за умови стабілізації балансу «попит-пропозиція» на ринку аграрної продукції.

Джерела та література:

1. Соловей Д. Ю. Порівняльний аналіз енергетичної ефективності технологій вирощування озимої пшениці / Д. Ю. Соловей // АгроІнком. – 2005. – № 3-4. – С. 48-51.
2. Тютюнник С. В. Розвиток виробництва зерна на Полтавщині / С. В. Тютюнник // Економіка АПК. – 1998. – № 4. – С. 29-33.
3. Худолій Л. М. Економічний механізм формування та функціонування ринку зерна в Україні / Л. М. Худолій. – К. : ІАЕ УААН, 1998. – 204 с.
4. Шиян В. И. Структура, стабільність и цикличность зернового хозяйства региона : монография / В. И. Шиян, В. А. Слаута. – Харьков, 1998. – 252 с.

Ячменьов Є.Ф.

УДК 338.65:001.2

МІСЦЕ, РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В НАУЦІ

Актуальність. В сучасних умовах однією зі складових соціально-економічного розвитку, рівня конкурентоспроможності та місця держави в світовій спільноті визначається рівнем розвитку освіти. Саме базова підготовка кваліфікованих кадрів відповідно до вимог держави та Болонського процесу, яка здійснюється у вищих навчальних закладах (далі ВНЗ), є основою розвитку індивідуума, суспільства та держави в цілому. Крім того, що ВНЗ посідають одне з провідних місць в розвитку освіти, вони ще й вносять вагомий внесок в розвиток науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку ВНЗ присвячені досить багато вітчизняних і зарубіжних праць. Щодо питання функціональності ВНЗ, то тривалий час теорія, практика, сама сутність функціональності ВНЗ та підходи щодо її забезпечення залишались недостатньо дослідженими. За останні роки ці питання суттєво вивчалися як вітчизняними, так і закордонними науковцями. Проблема функціональності ВНЗ, його освітніх послуг, освітніх програм, персоналу розглядалася в певних напрямках з різних точок зору у працях Т. Є. Оболенської [18, 19], О. А. Кратта [15, 16], Т. Б. Решетілової [21, 22], А. І. Афонічкіна [3], І. В. Бугая [6], І. Р. Бузько [7], О. О. Бурлакова [8], І. Петрика [20], С. В. Капітанця [13], Н. Мойсєєвої [17]. Дослідженням теоретико-методичних проблем підвищення ефективності управління ВНЗ займалися М. М. Карпенко [14], С. Т. Струмилін [11] та інші. Питання управління якістю освіти в ВНЗ були розглянуті в працях В. І. Жукова [12]. Праці В. А. Антропова [1, 2], В. С. Бочко [4, 5], В. В. Глухова [9, 10], Ю. В. Василева [9], М. П. Федорова [9] присвячені дослідженню питань вдосконалення організації управління ВНЗ в ринкових умовах.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні місця, ролі та значення ВНЗ у науці.

Виклад основного матеріалу. Основою розвитку науки у всіх сферах діяльності України є Національна академія наук України (далі НАН України), яка розробляє та дотримується певного кодексу ведення та розвитку науки в Україні та характеризується високим рівнем ефективності діяльності. Місце ВНЗ в розвитку науки може бути представленим у вигляді схеми (рис. 1).

Очолоє наведену схему НАН України. На сьогоднішній день НАН України згідно державного статусу є вищою державною науковою організацією України. Академія самостійно займається питаннями формування своєї структури, тематики досліджень, науково-організаційними, господарськими, кадровими питаннями, здійснення міжнародних наукових зв'язків. Академія об'єднує дійсних членів, членів-кореспондентів та іноземних членів, всіх науковців її установ, організовує і здійснює фундаментальні та

прикладні дослідження з найважливіших проблем природничих, технічних та соціогуманітарних наук. В НАН України функціонують 3 секції (фізико-технічних і математичних наук; хімічних і біологічних наук; суспільних і гуманітарних наук), що об'єднують чотирнадцять відділень наук. Також в Академії діють шість регіональних наукових центрів подвійного з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України підпорядкування.

Основною ланкою структури НАН України є науково-дослідні інститути та прирівняні до них наукові установи. В структурі НАН України діють національні заклади, дослідно-виробничі бази (конструкторсько-технологічні організації, дослідні підприємства, обчислювальні центри).

Рис. 1. Місце ВНЗ в розвитку науки.

НАН України тісно взаємопов'язана з діяльністю ВНЗ в декількох напрямках:

по-перше, ВНЗ надають майбутнім науковцям базову вищу освіту, яка є умовою подальшої наукової діяльності, при цьому до навчального процесу активно залучаються науковці НАН України;

по-друге, подальше підвищення кваліфікації науковців є можливим завдяки навчанню в аспірантурі та докторантурі, які діють як у ВНЗ, так і у закладах НАН України. Необхідно зазначити, що надалі кандидати та доктори наук мають право вибору щодо подальшої діяльності, а саме: суто наукова діяльність (заклади НАН України), науково-викладацька діяльність (ВНЗ) або наукова та викладацька діяльність за сумісництвом;

по-третє, ВНЗ спільно з НАН України формують пріоритети наукової діяльності.

Більш детально розглянемо вищезазначені напрямки.

ВНЗ I–II рівнів акредитації здійснюють підготовку молодших спеціалістів, які в подальшому можуть продовжувати навчання у ВНЗ III–IV рівнів акредитації. Кількість останніх постійно зростає – за період з 1991 по 2010 рр. відбулося їх збільшення майже втричі. Поштовхом для цього став дозвіл на створення приватних ВНЗ, які отримали право на підготовку кваліфікованих спеціалістів з вищою освітою. Але науковий досвід таких закладів не набуває відповідного рівня, так як в них відсутні лабораторна, наукова, дослідницька бази у зв'язку з тим, що за вимогами до приватних ВНЗ, їх наявність не є обов'язковою. Підтримка підготовки кадрів у ВНЗ з боку НАН України проводиться у вигляді співробітництва, проходження виробничої та переддипломної практики студентів тощо.

Другий напрям розглядає підвищення кваліфікації наукових кадрів за участю спеціалізованих вчених рад НАН України та ВНЗ. На практиці відсутнє розмежування між підвищенням кваліфікації наукових кадрів у спеціалізованих вчених радах ВНЗ і НАН України. Так як спеціалізовані вчені ради, аспірантури та докторантури ВНЗ і закладів НАН України підпорядковані Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України, вони дотримуються єдиних вимог щодо відповідності наукових праць, що виносяться на захист та якості підготовки кваліфікованих кадрів.

Згідно з третім напрямом, ВНЗ спільно з НАН України формують пріоритети наукової діяльності. Згідно з економічною енциклопедією [11, с. 521], наука – це інтегральне позначення людської діяльності щодо пізнання світу для використання отриманих результатів у практиці. Наукова діяльність – це творча діяльність, спрямована на отримання та використання нових знань. Наукові дослідження та розробки є основним видом діяльності наукових організацій (науково-дослідницьких і науково-виробничих організацій, ВНЗ, що мають науково-дослідницькі бази).

Незважаючи на те, що наукова діяльність займає одне з провідних місць у формування конкурентоспроможної держави та досягненні наукового прогресу, найбільшу корисність вона має тільки при взаємодії науки, освіти та виробництва. Дотримання такого підходу дозволить вирішити проблеми, пов'язані: по-перше, з диспропорцією між попитом на кваліфіковану робочу силу та її пропозицією; по-друге, з невідповідністю у напрямках, за якими здійснюється підготовка кваліфікованих кадрів у ВНЗ і напрямках, за якими згідно з попитом на ринку робочої сили на сьогодні є потреба у підготовці

кваліфікованих кадрів; по-третє, з відсутністю програм практичної підготовки студентів у ВНЗ і вимогами організацій та підприємств, що висуваються до їх практичних навичок при прийнятті на роботу.

Становлення економіки знань передбачає досягнення тісної взаємодії та співробітництва між освітою, наукою та виробництвом, забезпечення їх інтеграції, яка органічно поєднає функціонування кожної з цих сфер людської діяльності. Так, інтеграція науки та освіти полягає у подоланні розриву між науковими та освітніми установами при виконанні функцій виробництва, передачі та розповсюдження знань, у взаємопов'язаній діяльності з метою досягнення єдиної кінцевої мети, що передбачає акумуляцію ресурсів для забезпечення стійкого розвитку науково-освітньої системи країни, створення науково-освітніх комплексів, здатних діяти результативно та успішно вирішувати як дослідницькі, так і освітні завдання [23, с. 533].

Інтеграція виробництва та освіти відображає сучасні тенденції розвитку підприємств, пов'язані з практичною реалізацією ідей, які виникають в процесі навчання протягом усього життя. Це передбачає розподіл відповідальності за розвиток системи професійної підготовки та перепідготовки між установами освіти і бізнесу, а також означає створення спільних навчально-виробничих комплексів, здатних задовольняти потреби роботодавців у висококваліфікованих фахівцях [23, с. 533].

Найбільш ефективною є інтеграція освіти, науки та виробництва, що здатна забезпечити повний інноваційний цикл, який є основою розвитку. Тільки активне та своєчасне сприйняття нових ідей, систем і технологій, усвідомлення та можливість їх втілення є основою розвитку та створення конкурентоспроможної держави. Можливим все це є тільки за наявності виробничої матеріально-технічної бази, що постійно оновлюється, та безперервного розвитку працівників, їх самоосвіти. Отже, для наявності кожної з цих складових обов'язковим є взаємодія науки, виробництва та освіти. Без базової підготовки кадрів, їх наукової діяльності та практичного досвіду неможливо модернізувати, вдосконалювати матеріально-технічну базу виробництва. В той же час без їхньої взаємодії унеможливується процес підготовки професійних кадрів, який заснований на базовій підготовці (освіта), науковій діяльності (наука), практичному досвіді та систематичному підвищенні кваліфікації (виробництво).

Згідно зі світовим досвідом центром інтеграції освіти, виробництва та науки виступають ВНЗ, на базі яких реалізується інноваційна єдність освітньої, виробничої та науково-дослідницької компоненти. Позитивним ефектом цього є таке [6, 44]: ВНЗ отримують гарантоване замовлення на підготовку професійних кадрів, можливість розвитку експериментально-дослідницької бази, підвищення рівня матеріальної підтримки професорсько-викладацького складу та стимулювання його розвитку; наукові організації отримують можливість розвитку матеріально-технічної бази та прискорення комерціалізації наукових розробок. Завдяки взаємодії з ВНЗ вони мають можливість підготувати для себе професійні кадри; підприємство-замовник отримує можливість готувати на базі ВНЗ кваліфіковані кадри, що відповідатимуть його запитам, а випускники мають можливість залучатися до процесу виробництва з мінімальним строком адаптації, без додаткового перенавчання. Крім того, підприємство отримує прямий доступ до розробок наукових організацій, необхідних для створення конкурентоспроможної продукції, вони можуть регулювати процес розробки відповідно до власних потреб; випускники ВНЗ отримують можливість працевлаштування за обраним фахом із заздалегідь відомими перспективами кар'єрного зростання; держава отримує можливість ефективніше розподіляти обмежені ресурси та активізувати соціально-економічне зростання.

В цілому розглядаючи наукову діяльність в Україні, дослідники зазначають, що основні досягнення в науці – це в більшості спадок від колишнього СРСР. Існуюча потужна наукова база, що складається з лабораторної, дослідницької, проектною бази світового рівня була створена ще до 1991 р., після чого була практично позбавлена державної підтримки та збереглась лише завдяки завзяттю самих вчених. На сьогодні глобальні процеси, посилення конкуренції на ринку освітніх послуг створюють проблеми для вищої освіти та науки. Головними серед цих проблем є такі [23, с. 535]: обмеження фінансування освіти та науки; фізичне та моральне старіння матеріально-технічної бази; недостатність інтеграції науки з навчальним процесом у більшості ВНЗ; низький рівень соціально-економічної привабливості праці наукових і науково-технічних працівників; великий обсяг навчального навантаження викладачів, тенденція до сумісництва основної професійної діяльності з іншими видами робіт; низький рівень попиту на результати науково-дослідницької роботи; порушення партнерських зв'язків керівництва ВНЗ з роботодавцями – підприємствами, установами та організаціями; розрив між потребами у висококваліфікованих спеціалістах на ринку праці та якістю підготовки таких фахівців у ВНЗ.

Вирішення спільних проблем науки та вищої освіти можливе лише за умов спільних запланованих й організованих дій державної влади та місцевого самоврядування у напрямках: створення та сприяння розвитку науково-дослідницьких і міжуніверситетських комплексів, науково-навчально-виробничих центрів з метою підготовки кваліфікованих кадрів в науковій, науково-технічній та інноваційних сферах; використання (сприяння розвитку) в дослідницькому та навчальному процесах існуючої наукової, дослідницької бази вузівського, академічного та галузевого секторів; розвитку та використання в науковій, науково-технічній діяльності, в навчальному процесі інформаційних та наукомістких технологій.

Одночасно з досить великою кількістю проблем, що стосуються розвитку науки та освіти в Україні, існують також позитивні моменти, пов'язані з тим, що:

по-перше, у ВНЗ країни система базової підготовки науковців функціонує на досить високому рівні, що дозволяє як здійснювати підготовку науковців, так і надалі підвищувати їх кваліфікацію;

по-друге, зростання інтересу серед дослідників до наукової діяльності має стійкий характер завдяки збільшенню попиту на науковий продукт;

по-третє, науковці завжди вважалися елітою суспільства, в якій хотіли б себе бачити більшість громадян нашої країни, але це породжує парадокс, так як таке бажання утворило на сьогодні низку науковців, які є такими тільки за формою, а за змістом дуже далекі від науки та наукової діяльності.

ВИСНОВКИ.

1. Одними з основних проблем вищої освіти та науки в Україні на сьогодні є такі: обмеження фінансування освіти та науки; фізичне та моральне старіння матеріально-технічної бази; недостатність інтеграції науки з навчальним процесом у більшості ВНЗ; низький рівень соціально-економічної привабливості праці наукових і науково-технічних працівників та розрив між потребами у висококваліфікованих спеціалістах на ринку праці та якістю підготовки таких фахівців у ВНЗ.

2. Найбільшу корисність наукова діяльність у формування конкурентоспроможної держави та досягненні наукового прогресу приносить тільки при взаємодії науки, освіти та виробництва. Це дозволить подолати диспропорцію між попитом на кваліфіковану робочу силу та її пропозицією; вирішити розбіжності у напрямках, за якими здійснюється підготовка кваліфікованих кадрів у ВНЗ і напрямках, за якими згідно з попитом на ринку робочої сили на сьогодні є потреба у підготовці кваліфікованих кадрів; подолати проблему відсутності програм практичної підготовки студентів у ВНЗ відповідно до вимог організацій та підприємств при прийнятті їх на роботу.

3. Не дивлячись на наявність досить великої кількості проблем в розвитку науки та освіти залишаються позитивні моменти, основними з яких є порівняно високий рівень базової підготовки науковців, зростання інтересу серед дослідників до наукової діяльності та збереження за науковцями статусу еліти суспільства.

Джерела та література:

1. Антропов В. А. Организация управления подготовкой кадров промышленности. Екатеринбург : учеб. пособие / В. А. Антропов. – УГТУ, 1995. – 307 с.
2. Антропов В. А. Оценка социально-экономической эффективности функционирования средних профессиональных учебных заведений : учебн. пособие / В. А. Антропов, В. Л. Нестеров, Т. Н. Ельнина. – Екатеринбург : Изд-во Уральского ун-та, 2001. – 142 с.
3. Афоничкин А. И. Повышение конкурентоспособности образовательных услуг высшей школы в регионе (на примере Самарской области) / А. И. Афоничкин, О. М. Горелик, С. Б. Волохин // Маркетинг образовательных услуг : материалы семинара (29.01.2002 г.). – М. : МЭСИ, 2002.
4. Бочко В. С. Информационное обеспечение маркетингового управления вузом : учебн. пособие / В. С. Бочко, В. В. Плехав, В. Я. Фокин. – Препринт. – Екатеринбург : Ин-т экономики УрО РАН, 2000. – 49 с.
5. Бочко В. С. Платные образовательные услуги в государственных высших учебных заведениях : учеб. пособие / В. С. Бочко, Л. Я. Котоломова, В. В. Плехав. – Препринт. – Екатеринбург : Ин-т экономики УрО РАН, 2000. – 53 с.
6. Бугай І. В. Інноваційні стратегії на ринку освітніх послуг / І. В. Бугай // Держава та регіони. – 2006. – № 5. – С. 44-49.
7. Бузько І. Р. Розвиток ринку освітніх послуг в Україні в умовах глобалізації / І. Р. Бузько // Економіст. – 2007. – № 8 (250). – С. 28-33.
8. Бурлаков О. О. Рейтингова оцінка діяльності навчальних закладів / О. О. Бурлаков // Вісник Технологічного університету Поділля. Серія : Економічні науки. – 2004. – № 2. – С. 260-263.
9. Васильев Ю. С. Экономика и организация управления вузом : учеб. / под ред. В. В. Глухова. – 3-е изд., испр. и доп. – СПб. : Лань, 2004. – 608 с.
10. Глухов В. В. Менеджмент : учеб. / В. В. Глухов. – СПб. : СпецЛит, 2000. – 700 с.
11. Економічна енциклопедія : у 3 т. / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр "Академія", 2001. – Т. 2. – 848 с.
12. Жуков В. И. Университетское образование : история, социология, политика : учеб. пособие / В. И. Жуков. – М. : Академический проект, 2003. – 384 с.
13. Капітанець С. В. Регіоналізація та конкурентоздатність вищих навчальних закладів в умовах євроінтеграції / С. В. Капітанець // Теорія і практика євроінтеграційних процесів вищої освіти і науки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21-25 жовт. 2005 р. – Ужгород (ЗакДУ)-Сніна, 2005. – С. 1-6.
14. Карпенко М. М. Модернізація вищої освіти як чинник розбудови суспільства знань в Україні : [Електроний ресурс] / М. М. Карпенко // Стратегічні пріоритети. – 2006. – № 1. – С. 57-63 – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/Strateg_pr/1/2-2.pdf.
15. Кратт О. А. Адаптація потенціалу вищого навчального закладу до умов бізнес-середовища / О. А. Кратт, М. В. Артюхіна // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії : зб. наук. праць. – Краматорськ : ДДМА, 2009. – Вип. 3 (17). – С. 127-132.
16. Кратт О. А. Аналіз методів оцінки соціально-економічного потенціалу вищих навчальних закладів / О. А. Кратт, М. В. Артюхіна // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2008. – Вип. 244. – Т. III. – С. 649-667.
17. Моисеева Н. Маркетинг и конкурентоспособность образовательного учреждения (ВУЗА) / Н. Моисеева, Н. Пискунова, Г. Костин // Маркетинг. – 1999. – № 5. – С. 77-89.
18. Оболенська Т. Є. Диверсифікація джерел фінансування в системі вищої освіти: глобальні тенденції / Т. Є. Оболенська // Національна економіка: методи, моделі, механізми. – 2009. – № 3. – С. 171-194.

19. Оболенська Т. Є. Маркетинг у сфері освітніх послуг : дис. ... д-ра екон. наук : 08.06.02 / Т. Є. Оболенська. – К., 2002. – 367 с.
20. Петрюк І. Конкурентоспроможність майбутнього спеціаліста з соціальної педагогіки як показник якості його підготовки у ВНЗ / І. Петрюк // Молодь і ринок. – 2007. – № 7 (30). – С. 42-46.
21. Решетілова Т. Б. Оцінка конкурентоспроможності вищого навчального закладу / Т. Б. Решетілова // Науковий вісник Національного гірничого університету. – 2005. – № 5. – С. 10-14.
22. Решетілова Т. Б. Стратегічне управління ВНЗ на основі системи показників / Т. Б. Решетілова, Ю. В. Захарченко // Науковий вісник Національного гірничого університету. – 2006. – № 4. – С. 43-45.
23. Ціннісні орієнтири інституалізації економічного рзлвитку : кол. монографія / за заг. ред. А. О. Задої. – Д. : Державний ВНЗ "НГУ", 2010. – 768 с.

Ячменьова В.М.

УДК 338.242.69

КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗЕРВІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Актуальність. Ситуація, що склалася на ринку в Україні та за її межами є дуже складною, з високим рівнем конкурентної боротьби не за життя, а за виживання. в умовах інтеграційних процесів, коли світовий ринок вимагає від України скорочення виробництва більшості промислової продукції і відкрити доступ до внутрішнього ринку іноземним виробникам, проблема конкурентоспроможності промислових підприємств стає доволі гострою. Саме ці умови жорсткої конкуренції, перш за все, вимагають від підприємств використання нових підходів, методів та способів забезпечення конкурентоспроможної їх діяльності. Промисловим підприємствам окрім програм державної підтримки, сприятливого інвестиційного клімату та регуляторної політики більше немає на що сподіватися. Саме зараз підприємствам слід звернути увагу на пошуки внутрішніх резервів забезпечення конкурентоспроможності промислового підприємства. Ці способи повинні мати за мету не тільки визначити рівень конкурентоспроможності підприємства у порівнянні з іншими підприємствами, а, й визначити джерела забезпечення конкурентоспроможності в собі самому.

У вирішення проблеми підвищення конкурентоспроможності і ефективності виробництва істотний внесок внесли учені Г. М. Захарчин [1], Г. Л. Азоев, А. П. Челенков [2], В. Л. Білоусов [3], А. Воронкова, Э. Бешляга [4], В. М. Горбатов [5], В. І. Дудорін [6], Л. А. Жигун, Н. А. Третяк [7], М. Портер[8], Р. А. Фатхутдинов [9]. Вони висувають різноманітні концепції вдосконалення управління підприємствами в умовах ринкової економіки з урахуванням чинників конкурентної боротьби і розробки методів, що підвищують конкурентні переваги підприємства. Та все ж проблема підвищення конкурентоспроможності діяльності підприємств представляється однією з мало досліджених проблем. Таким чином, велика практична значущість і недостатнє наукове опрацювання питань підвищення конкурентоспроможності промислового підприємства за рахунок резервів ресурсів та рівня їх якості визначають актуальність нашого дослідження.

Здійснюючи пошук резервів конкурентоспроможності підприємства, слід керуватися такими принципами [1].

1. Пошук резервів конкурентоспроможності повинен носити науковий характер, ґрунтуватися на знаннях економічних законів, наукових досягненнях і досвіті передової практики.

2. Пошук резервів конкурентоспроможності повинен бути комплексним і системним. Комплексний підхід вимагає всебічного виявлення резервів конкурентоспроможності за всіма напрямками господарської діяльності з подальшим їх узагальненням.

3. Принцип запобігання подвійного зарахування резервів конкурентоспроможності впливає безпосередньо з попереднього.

4. Однією з вимог до пошуку резервів конкурентоспроможності є забезпечення їх комплектності, тобто збалансованості за трьома основними моментами процесу праці (засобів праці, предметів праці й трудових ресурсів).

5. Резерви конкурентоспроможності повинні бути економічно обґрунтованими, тобто при їх підрахунку необхідно враховувати реальні можливості діяльності підприємства, а розрахункова величина цих резервів має бути підкріпленою відповідними заходами.

6. Пошук резервів конкурентоспроможності промислового підприємства повинен бути оперативним. Чим оперативніше проводиться пошук резервів конкурентоспроможності, тим більш ефективний цей процес.

7. Пошук резервів конкурентоспроможності не повинен бути дискретним. Його необхідно робити планомірно, систематично, щоденно.

8. Резерви конкурентоспроможності виявляються у більшому обсязі, якщо більша кількість працівників різних професій і спеціальностей залучається до їх пошуку.

9. При попередньому визначенні напрямів пошуку резервів треба виділяти "провідні ланки" або "вузькі місця" у підвищенні конкурентоспроможності промислового підприємства.

Потенційні можливості підвищення конкурентоспроможності промислового підприємства, перш за все, пов'язані з усуненням всякого роду нерациональних втрат наявних ресурсів та невикористаних можливостей ринкової ситуації. Відомо, що втрати, непродуктивні витрати і невикористані можливості обумовлені